

Rwandisk Forum i Oslo
Adresse: Grindbråtan 48B
1484 Hakadal
Norge
Epost:edmhab@gmail.com

Stortingets president Olemic Thommessen
Stortinget
0026

1

Oslo 29. januar 2015

FNs militære operasjon mot Den rwandiske frigjøringsfronten (FDLR, Front de Liberation du Rwanda) kan få katastrofale konsekvenser

Rwandisk Forum i Oslo (RFO), rwandisk sivil samfunn , og kongolesisk sivil befolkning vil med dette brevet uttrykke vår dype bekymring over at kongolesiske og FN-styrker vil gjennomføre en omfattende militære operasjon mot FDLR i Øst-Kongo. Vi frykter at operasjonen ikke vil føre til fred i Øst-Kongo og i regionen generelt, men tvert imot føre til omfattende lidelser for sivilbefolkningen. Operasjonen er presset igjennom av regjeringen i Rwanda og dets mektige lobbyister, og tar ikke nok hensyn til den kompliserte situasjonen på bakken og i regionen.

Vi er imponert av Norges innsats når det gjelder å løse konflikter på en hensynsfull måte verden over. Norge er kjent for å arbeide for å unngå unødvendige tap av menneskeliv og massive forflytninger av mennesker. Vi ønsker at Norge bidrar på denne måten i Øst-Kongo.

Vi er overbevist om at spørsmålet om avvæpning av FDLR må løses innenfor en større ramme, hvor målet må være å finne en varig løsning på konflikten med myndighetene i Rwanda. Det overordnede målet må være å sørge for at de rwandiske flyktningene i Øst-Kongo kan vende hjem og bli integrert i det rwandiske samfunnet igjen.

Men vi må ikke overse at grunnen til at flyktningene fortsatt er i Øst-Kongo er manglende rettssikkerhet, demokrati og respekt for menneskerettigheter i Rwanda. Det er derfor behov for en dialog hvor alle parter i konflikten bidrar til å legge forholdene til rette for en rettferdig tilbakevending.

Vi er overbevist om afrikanske regionale ledere i *The Southern African Development Community* (SADC), som sjenerøst har støttet flyktningene fra Rwanda, har en god forståelse av situasjonen og fortsatt må spille en viktig rolle i å finne løsninger. Mange av disse er skeptiske til FNs operasjon for å avvæpne FDLR. Operasjonen kan komme til å gjøre situasjonen verre også for den lokale kongolesiske befolkningen og lokale myndigheter.

Det er også viktig å lytte til FNs kontor for koordinering av humanitære saker (OCHA), som frykter at de sivile som vil måtte flykte fra den militære aksjonen mot FDLR raskt vil «overvelde Kongos svake

lokale kapasitet, og tvinge internasjonale givere til å steppe inn». OHCA forventer at minst 368 000 mennesker i Nord-Kivu og 118.000 i Sør-Kivu vil bli rammet av kampene, mens opprørere på flukt vest i Oriental-provinsen kan påvirke ytterligere 90.000 sivile.

Vi ønsker å minne om det mislykkede angrepet fra den rwandiske hæren, militære operasjoner Kimia I & II samt Umoja Wetu, som forårsaket ufattelige lidelser for lokalbefolkningen. Rundt én million mennesker ble drevet på flukt i løpet av den siste store offensiven mot FDLR i 2009.

Vi ønsker å minne stortingets president, og Stortingets utenriks- og forsvarskomite om at de rwandiske flyktningene i Den demokratiske republikk Kongo er overlevende fra «de alvorligste brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett, overgrep som kan klassifiseres som folkemord av en kompetent domstol», slik FNs Mapping rapport sier det.¹

Høytstående medlemmer i Rwandas regjering og statsapparat er anklaget for å ha beordret massakre av flyktninger, slik som Kabarebe (forsvarsminister), Ibiringa, Ruvusha, Dan Munyuza, Karake Karenzi, og den beryktede Jack Nziza (kalt slakteren fra Kisangani), som er blitt forfremmet til general av President Paul Kagame.

Det er kjent at det har vært intern uenighet i Rwandas regjering om politikken i forhold til flyktningene i Kongo. Men de som har vært imot å angripe flyktningene har mistet sine posisjoner.

President Kagame uttalte på 13-årsdagen for folkemordet mot tutsier, den 7. april 2007, at hans største sorg var «de millioner som flyktet fra ham til Zaire, nå Den demokratiske republikken Kongo, før han kunne slippe løs sin vrede på dem».

Den rwandiske regjeringen synes nå å lykkes med å bruke FN som en «proxy», som med sine høyteknologiske våpen kan komme til å øve ubotelig skade mot de anslagsvis 245.000 hutuflyktninger som befinner seg i Kongo. Også tidligere har FN sviktet disse flyktningene, blant annet da de ble angrepet i FN-beskyttede leire i 1996.

- **Vi mener at Norge kan bidra til at det blir funnet varige løsninger for de rwandiske flyktningene slik at de kan returnere fredelig til Rwanda med garantier for at deres rettigheter og friheter respekteres.**

Dagens rwandiske ledelse er på mange måter ansvarlig for deres elendighet. Den rwandiske hæren har vært på jakt etter dem de siste 18 årene. Flyktningene har også mistet tillit til FN, som ikke har vært i stand til å beskytte dem. Det er godt dokumentert at det har skjedd fryktelige forbrytelser mot disse flyktningene.

På denne bakgrunnen er det ikke rart at de ikke stoler på at Rwandas regjering vil holde sine løfter. En freds- og forsoningsprosess kan derfor bare lykkes hvis den skjer gjennom en bredere forhandlingsprosess som involverer alle interessenter, inkludert FDLR.

Det er for oss hjerteskjærende å se at for å imøtekomme ønskene til den rwandiske regjeringen, så vil FN nok en gang gi grønt lys til en militær operasjon mot de overlevende fra de systematiske

¹ REFERANSE

<http://blogs.uct.ac.za/blog/amandla/2010/10/05/drc-mapping-human-rights-violations-1993-2003.-un-high-commissioner-for-human-rights>

drapene som er blitt begått av Kagames styrker i Øst-Kongo. Ifølge en FN-rapport har disse drapene vært så systematiske og omfattende at de kunne blitt klassifisert som folkemord i en kompetent domstol.²

Rwanda har vært ute etter de stridende og folkemordmistenkte i FDLR, men operasjonene har rammet et stort antall sivile. Vi frykter at en FN-operasjon vil ha samme utfall.

- **Å knuse FDLR vil ikke løse flyktningkrisen, men kan tvert imot bidra til å forverre situasjonen. Vi støtter at medlemmer av FDLR som har begått forbrytelser må straffes individuelt. Vi kan ikke akseptere at uskyldige flyktninger og kongolesiske borgere blir ofre for at FDLR skal beseires. Det er umoralsk og ulovlig etter folkeretten å ofre 245.000 flyktninger, og å fortrenge tusenvis av sivile kongolesere, for å kunne arrestere personer som er mistenkt for å ha deltatt i folkemordet i Rwanda i 1994.**

3

Den største trusselen mot fred og sikkerhet i Kongo er Rwandas regjering, som har mye å tjene på kaos i Øst-Kongo, som er rikt på mineraler og andre ressurser. De rwandiske flyktningene ønsker derimot å vende hjem – i fred og sikkerhet. Rwandas militære engasjement i Øst-Kongo, sammen med sin partner Uganda, har utløst krig, sult og nød som til sammen kan ha kostet over seks millioner menneskeliv.

Rwanda har finansiert opprørsbevegelser i Øst-Kongo for å plyndre ressursene der, slik FN har rapportert om.³ Den siste opprørsbevegelsen som er finansiert fra Rwanda er M23. Hensikten ser ut til å være å starte en krig nå som de rwandiske inntektene fra mineraleksporten er minkende.

- Vi mener at FDLR har blitt fremstilt som en trussel og et påskudd for intervensjon, mens den reelle hensikten til Rwanda har vært økonomisk utbytting og kriminalitet.

Rwandisk Forum arbeider for en mindre kostnadskrevende måte å løse problemet på, slik som Tanzanias leder, lederne av flertallspartiene i det kongolesiske parlamentet og lederen for opposisjonsforumet har foreslått. I juli 2014, etter et toppmøte av SADC-landene og den internasjonale konferansen om de store sjøene, oppfordret de det internasjonale samfunnet til å be Rwanda om å starte dialog med alle opposisjonsgrupper, inkludert væpnede grupper, slik myndighet i Kongo har gjort.

Flyktningene ønsker å vende hjem til Rwanda, men de stoler ikke på at myndighetene der vil behandle dem godt og kunne garantere for deres sikkerhet. Her er noen eksempler som viser hvorfor de mangler tillit:

1. I en rapport fra 30. juli 2014, rapporterte Rwandas kriminalomsorg at 30.000 domfelte i rettsoppgjøret etter folkemordet i 1994, som skulle utføre samfunnsarbeid som en del av straffen, er forsvunnet. Ingen vet hvor disse menneskene er.

² REFERANSE

² <http://blogs.uct.ac.za/blog/amandla/2010/10/05/drc-mapping-human-rights-violations-1993-2003.-un-high-commissioner-for-human-rights> Fra s256 292s

³ REFERANSE

http://www.nytimes.com/interactive/2012/12/01/world/africa/01congo-document.html?smid=tw-share&_r=0

2. I en uttalelse 2. juni 2014, bekreftet James Musoni, tidligere innenriksminister at 16.000 mennesker i Ngororero-region manglet. Han kunne ikke forklare hvor de var blitt av.
3. Siden august 2014 har det vært funn av døde kroppar innpakket i sekker flytende i Lake Rweru i Burundi og i andre elver i nabolandet til Rwanda. Det er mistanke om at det dreier seg om personer som er drept og dumpet i elver i Rwanda.
4. Rwandas regjering har sendt dødsskvadroner til utlandet for å drepe regjeringskritikere. Den siste drepte var tidligere sjefsspion oberst Patrick Karegeya. Fire personer ble arrestert i Sør-Afrika i september 2014, for attentatforsøk på tidligere stabssjef i Rwanda, general Kayumba Nyamwasa.⁴
5. Det er kjent at President Kagame har oppmuntret til utenomrettslige henrettelser. Han fortalte til et folkemøte 5. juni 2014 i Nyabihu, i det nordlige Rwanda, at han ikke brydde seg om ekstern fordømmelse av vilkårlig arrestasjoner, fengsling og tvungne forsvinninger og la til at hans sikkerhetsagenter ikke bare ville fortsette å gjøre det, men ville trappe opp sin virksomhet og skyte mistenkte selv i dagslys for å beskytte statens sikkerhet.⁵
6. Et rwandisk vitne, hvis vitnesbyrd ville ha innblandet President Kagame i drapet på sin forgjenger, president Juvenal Habyarimana, og den burundiske president Cyprien Ntaryamira, ble kidnappet i Nairobi 13. november 2014 av personer som antas å være rwandiske hemmelige agenter

Rapporter om slike hendelser er ikke oppmuntrende for flyktninger som har blitt kalt folkemordere de siste 20 årene. De gjør det vanskelig å stole på løftene fra den rwandiske regjeringen til FN-tjenestemenn.

Endelig er vi skuffet over holdningen til det internasjonale samfunnet som har bidratt til å svekke sikkerheten i de store sjøenes region ved å akseptere straffrihet for noen forbrytelser og utøve dobbeltmoral og moralsk diskriminering.

Straffefrihet for topp tjenestemenn i Rwanda har bidratt til at Regjeringen der ikke bare fortsetter å begå forbrytelser i sitt eget land, men også på tvers av landegrensene. Ved at stort sett bare forbrytelser begått mot tutsier blir etterforsket er det i realiteten blitt innført en moralsk forskjell mellom verdige og uverdige ofre for massakrene som har funnet sted i regionen. Dette har undergravd nasjonal forsoning og skapt dype spenninger og bitterhet som kan føre til nye konflikter i fremtiden.

Den internasjonale straffedomstolen for Rwanda har i realiteten bare ansvarliggjort den ene siden i konflikten, den beseirede. Seierherrene har ikke blitt straffet, selv om det er godt dokumentert at de begikk krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten. Noen mener til og med at de kan ha begått forbrytelser som vil kunne sees på som folkemord.

⁴ REFERANSE

<http://www.washingtontimes.com/topics/kayumba-nyamwasa/>

⁵ REFERANSE

www.youtube.com/watch?v=S7ZzPF70pcQ

Det er moralsk sjokkerende at mens FN etablerte en internasjonal straffedomstol for Rwanda, for å dømme de som begikk folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser i 1994, er en lignende domstol ikke etablert for å dømme de ansvarlige for at mer enn seks millioner kongolesere og rwandiske flyktninger har dødd. Dette er den største humanitære katastrofen siden den andre verdenskrig.

- Denne moralske diskrimineringen fra det internasjonale samfunnets side har gjort rwandere generelt hatet i regionen og tutsier som etnisk gruppe spesielt. Det nåværende undertrykkende regimet i Rwanda blir sett på som et nytt tutsi-regime.

Et annet eksempel er at det internasjonale samfunnet har neglisjert anbefalingene fra en Spesialrapportør fra FN og et internasjonalt panel av eminente personligheter utpekt av Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU, nå avløst av Den afrikanske union, AU) om at nedskytingen av flyet med Rwandas og Burundis presidenter i april 1994 må etterforskes av uavhengige etterforskere. Rapporten til OAU anbefalte at «OAU bør be Den internasjonale juristkommisjonen om å iverksette en uavhengig gransking for å finne ut hvem som var ansvarlig for å skyte ned flyet med Rwandas president Juvenal Habyarimana og Burundis President Cyprien Ntaryamira. Noen kilder hevder at nedskytingen av Habyalimanas flyet forårsaket begynnelsen av folkemordet i 1994.¹⁶

FN etablerte et ad hoc-tribunal for å etterforske drapet på en tidligere statsminister i Libanon, Rafiq Hariri, blant annet for å unngå spekulasjoner og påstander som kunne føre til nye konflikter. FNs domstol for Rwanda har ikke bidratt til å avklare spørsmålet om hvem som skjøt ned flyet med de to presidentene. Det internasjonale samfunnet har i stedet blitt presset til å akseptere Kagame-regjeringens versjon om at Kagames styrker stoppet folkemordet og ikke hadde noe med nedskytingen å gjøre. Vi mener at usikkerheten rundt dette vanskeliggjør freds- og forsoningsprosessen i Rwanda.

Vi ønsker å konkludere dette brevet i fem punkter:

1. En militær operasjon i regi av kongolesiske og FN-styrker i Øst-Kongo for å avvæpne FDLR vil forverre situasjonen for sivilbefolkningen og de rwandiske flyktningene.
2. FNs sikkerhetsråds vedtak er et skritt bakover med hensyn til konklusjonene fra det første Luanda-toppmøtet som slo fast at demobilisering bør gå hånd i hånd med en politisk løsning.
3. FNs sikkerhetsråd bør støtte SADCs initiativ for en bredere politisk løsning, i tillegg til demobilisering, i stedet for å undergrave det.
4. Den beste måten for FN å få tillit blant flyktningene er å ta hensyn til FNs egne rapporter, som Mapping-rapportene og 10. juni 2014-rapporten fra FNs spesialrapportør for forsamlings- og organisasjonsfrihet, Mr Maina Kiai ⁱⁱ7
5. Det internasjonale samfunnet bør presse regjeringen i Rwanda til å stoppe de grove bruddene på menneskerettighetene i landet. Ikke minst gjelder det vilkårlige arrestasjoner og det store antallet forsvinninger. Det bør også understreke at en del av løsningen er å slippe fri politiske fanger, inkludert opposisjonspolitikere Victoire Ingabire Umuhoya, Déogratias Mushayidi og andre, slik den britiske regjeringen og EU har bedt om. Slike handlinger vil bidra til at flyktninger vende hjem.

Vi er helt imot en militær operasjon som vi frykter vil føre til ufattelige lidelser for rwandiske flyktninger og den kongolesiske befolkningen i området.

Vi mener at det er viktigere å oppfordre den rwandiske regjeringen til å engasjere seg i en bredere prosess som vil bringe varig fred og utvikling i de store sjøenes region. En viktig del av en slik prosess er forhandlinger mellom Rwanda og opposisjonen.

Med vennlig hilsen

Edmond Habiyaambere,
Daglig leder for Rwandisk Forum i Oslo

ⁱ Referanse 6: <http://vimeo.com/107867605>

ⁱⁱ Referanse 7: http://freeassembly.net/wp-content/uploads/2014/06/A-HRC-26-29-Add2_en-final.pdf :